

Передвиборча програма

кандидата на посаду директора Інституту географії НАН України

Маруняк Євгенії Олександрівни

Широкомасштабна війна, розпочата росією у 2022 році обумовила докорінні зміни в українському соціумі, що, безумовно, не обійшли сферу освіти та науки.

До основних наслідків, що нині постали на порядку денному державного та регіонального розвитку слід віднести:

- Безпрецедентні втрати людських життів;
- Втрати контролю над значним відсотком території України;
- Втрати екосистем, коротко- та довгострокові наслідки для довкілля;
- Руйнування всіх видів інфраструктури (промислової, транспортної, житлової);
- Втрати культурної спадщини;
- Втрати людського капіталу в процесі зовнішніх міграцій та його міжрегіональний перерозподіл через внутрішні переміщення;

Ці наслідки вже другий рік детермінують функціонування установ НАН України, зокрема і Інституту географії. Йдеться про скорочення бюджетного фінансування, труднощі у пошуку позабюджетних коштів, роботу частини співробітників у дистанційному режимі та їх тривале перебування закордоном. Відомими є і загальні проблеми щодо енергопостачання, безпеки життєдіяльності в цілому.

Водночас, відбувається помітний зсув геополітичних важелів, формування все більш тісних зв'язків з країнами ЄС, Великобританією, США та Канадою. Започаткована й ціла низка програм з підтримки науковців та наукових лабораторій, що тією чи іншою мірою пов'язані з Україною. Таким чином формуються і ширші можливості міжнародної інтеграції та співпраці в сфері розробок та досліджень.

Метою програми є оцінювання здобутків та прогалин попереднього програмного періоду та визначення траєкторії розвитку установи на найближчій п'ятирічній період.

Протягом останніх п'яти років діяльність Інституту географії була значною мірою зорієнтована на пріоритети, визначені у моїй попередній програмі, а згодом – у Стратегії розвитку установи на період 2019-2023 рр. Зокрема, це

- Збереження основних напрямів фундаментальних досліджень, з поступовим нарощуванням частки прикладних розробок та ступеню впровадження.
- Забезпечення високої кваліфікації та професіоналізму співробітників
- Комерціалізація та популяризація досліджень.
- Розширення комунікації
- Адміністрування та розвиток матеріально-технічної бази

В цілому ми говоримо про збереження зазначених векторів руху, які, втім, варто переглянути в контексті критичного аналізу досягнень, викликів воєнного та повоєнного часу, можливостей вступу України в ЄС. Зупинимось на таких потребах детальніше, і

насамперед на тій візії досліджень, що має забезпечити підтримку та примноження нашого наукового потенціалу.

У попередньому програмному періоді було запропоновано низку заходів щодо підтримки балансу між фундаментальними та прикладними дослідженнями, затвердженими пріоритетними напрямками, сприяння комплексності, міждисциплінарності та інноваційності наукової діяльності, активна участь у конкурсах проєктів. Ці заходи здійснювались з різним ступенем успішності. Ми зберегли дослідницький профіль, отримали національні та міжнародні проєкти, впроваджували ГІС технології тощо. **Водночас, нині, формулюючи нові цілі, слід звернути увагу на декілька стратегічних питань.** Перше, яке вже поступово вирішується, це орієнтація наукової тематики на вирішення проблем подолання наслідків війни, безпеки, відновлення екосистем, зміни функцій багатьох територій. Друге, в контексті отримання статусу кандидата на вступ в ЄС стосується зусиль щодо гармонізації з відповідними підходами та практиками країн, зростанням обізнаності. Це має позначитись не лише адаптацією та гармонізацією методик, а й зростанням індексів цитування, англомовних статей та монографій у авторстві та співавторстві науковців Інституту. Такий індикатор, разом з отриманням авторських свідоцтв, є важливим і для успішного оцінювання роботи Інституту і кожного підрозділу.

Забезпечення дослідницьких напрямів безпосередньо детермінується кадровим потенціалом та кваліфікацією співробітників. Ми маємо позитивну динаміку за попередній період, але, потреба забезпечення молодими фахівцями залишається актуальною і для Інституту, і для Академії. Отже, необхідною є увага до залучення аспірантів, підтримки діяльності аспірантури для її успішної акредитації на новий п'ятирічний термін. Також важливими є стажування та сертифікація, що все більше визначають успішність грантових заявок та різних видів оцінювання.

За розділом комерціалізації та популяризації досліджень найбільш ефективними виявились зусилля щодо посилення статусу Українського географічного журналу, який нині перейшов до другого квартилю видань за версією The SCImago Journal Rank. Наступним кроком має стати індексація УГЖ у WoS. Водночас, співпраця зі ЗМІ та брендинг установи зберігають актуальність і є менш забезпеченими, що потребує коригування у найближчі роки.

Розширення комунікації протягом останніх років відбувалось як на основі офіційних договорів про співпрацю, так і персональних контактів. Помітним є дисбаланс на користь співпраці із закладами вищої та середньої освіти та Малої академії наук. Меншою мірою налагоджені зв'язки з органами державної влади та місцевого самоврядування, іноземними партнерами. Подолання прогалини і є ключовим завданням наступного п'ятирічного періоду.

Незважаючи на об'єктивно існуючі перепони слід відмітити успішність процесу адміністрування та розвитку матеріально-технічної бази. Наукові проєкти мають більшу підтримку в частині участі планово-фінансової служби, функціонують сайт установи та УГЖ, підтримується профіль Інституту в електронних базах створених НАН України та

МОН. Зберігається потреба оновлення програмного забезпечення та комп'ютерів, що буде здійснюватись і надалі.

Основними принципами реалізації програми залишаються академічна доброчесність, транспарентність та гнучкість адміністративних рішень, інновативність підходів.

Викладене вище вже з 1 липня стане частиною Стратегічного плану розвитку Інституту, що з 2024 р. є обов'язковим для всіх наукових установ і буде виконуватись дирекцією.

Є. Маруняк